

NEWS

Newsletter pracovní skupiny OSDA

15.9.2013

9/2013

Vážení kolegové,

v blízké budoucnosti dojde v českém právu k velmi významné události, neboť **1. ledna 2014 nabývá účinnosti nový občanský zákoník, vyhlášený ve Sbírce zákonů jako zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník** (číslo, pod kterým byl tento právní předpis publikován, je považováno za symbolické). Tento zákon, který byl přijat v rámci nejrozsáhlejší rekodifikace práva po roce 1989, představuje zásadní změnu v českém právním řádu, a to nejen v oblasti práva soukromého, kterého se primárně dotýká, ale rovněž v mnoha dalších odvětvích práva.

Tento Newsletter bychom proto rádi věnovali **novému občanskému zákoníku a jeho dopadům (nejen) na oblast zdravotnictví**. Vzhledem k rozsahu nové právní úpravy (nový občanský zákoník obsahuje přes 3000 paragrafů) a množství právních oblastí, jichž se dotýká, bychom se v tomto čísle rádi zaměřili na obecnou charakteristiku tohoto předpisu s uvedením jeho **hlavních principů a cílů**.

PŘÍPRAVA NOVÉHO OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU

Nový občanský zákoník (dále rovněž jako „NOZ“) byl zpracováván na základě věcného záměru předloženého Vládě ČR v roce 2000. Na pracích na návrhu zákona se podílela tzv. rekodifikační komise, avšak hlavním zpracovatelem návrhu byl Prof. Dr. JUDr. Karel Eliáš, který je v současné době považován za jednoho z nejvýznamnějších právních vědců České republiky. Do oficiálního připomínkového řízení byl návrh rozeslán v roce 2007. Toto připomínkové řízení bylo výjimečné, neboť prostřednictvím speciálně zřízené elektronické adresy mohla připomínky vznášet rovněž veřejnost. Schvalovací legislativní proces následně trval až do vyhlášení zákona v březnu 2012. NOZ tak s účinností od 1. ledna 2014 nahradí současný občanský zákoník z roku 1964, který byl od roku 1989 více než čtyřicetkrát novelizován.

Dopady, které sebou tato norma přinese, se dotknou téměř všech oblastí lidského života a projeví se rovněž v oblasti poskytování zdravotních služeb ve smyslu zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách. V rámci procesu rekodifikace soukromého práva byl dále schválen také zákon č. 90/2012 Sb.,

o obchodních korporacích, který se v oblasti zdravotnictví dotkne zejména fungování lékařských ordinací v právní formě společností s ručením omezeným, a zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.

Zároveň si dovoluujeme na tomto místě upozornit, že problematiku nového občanského zákoníku a jeho účinnosti stále provázejí určité nejasnosti a některé otázky této zásadní události v českém právu dosud v návaznosti na aktuální politickou situaci zůstávají nevyřešeny. Na občanský zákoník jako základní pramen soukromého práva navazuje celá řada doprovodných právních předpisů, které se v současné době nacházejí v různých stádiích legislativního procesu. Především stále nedošlo k přijetí potřebných souvisejících zákonů procesní a daňové povahy. K novému občanskému zákoníku rovněž dosud nebyl vydán očekávaný odborný komentář, což s ohledem na nové instituty a principy zákona vyvolává řadu výkladových problémů. Široká ani odborná veřejnost proto nemá v současnosti k dispozici veškeré podklady umožňující jednoznačnou aplikaci nového zákona.

NOVÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK – HLAVNÍ CÍLE A CHARAKTERISTIKA

Hlavním cílem nového občanského zákoníku je sjednocení úpravy **všech soukromoprávních vztahů v jediném kodexu**. NOZ proto nově přejímá či modifikuje celou řadu pravidel doposud upravených v jiných zákonech, které současně ruší (celkem se jedná o více než 100 právních předpisů, např. obchodní zákoník, zákon o rodině či zákon o sdružování občanů). NOZ rovněž upravuje či upřesňuje některá pravidla, která, ačkoli jsou pro praxi velmi potřebná, dosavadní soukromé právo regulovalo pouze částečně či nebyla předmětem jeho úpravy vůbec. Současně je však NOZ založen na principu svobodné vůle jednotlivce a proto jsou jeho ustanovení primárně **tzv. dispozitivní povahy (tedy je možné se od nich dohodou odchýlit)**. Jestliže si strany smlouvy nezvolí úpravu zvláštní, použije se úprava stanovená v zákoně. Zamýšleným smyslem nového kodexu je rovněž **větší srozumitelnost občanského práva a zejména pak jeho předvídatelnost**.

NOZ vedle **terminologických změn** (např. nahrazení pojmu „způsobilost k právním úkonům“ pojmem „svěprávnost“) přinese i **řadu**

věcných změn téměř ve všech oblastech soukromého práva. Mezi hlavní principy nového civilního kodexu patří dle jeho autorů především **důraz na ochranu člověka, lepší ochrana majetku a řešení každodenních situací, na které dnešní právo nepamatuje**. Novinkou bude v rámci těchto principů například **zrušení institutu zbavení svěprávnosti, komplexní nová úprava dědického práva, větší důraz na zásadu ochrany dobré víry či podrobnější úprava sousedských práv**. Významně ovlivněny budou rovněž **vlastnické vztahy v oblasti nemovitostí**, stěžejní změnou bude například **zakotvení nového principu, dle kterého je stavba součástí pozemku**. Na rozdíl od stávající právní úpravy nový občanský zákoník obsahuje rovněž **podrobnou úpravu právnických osob**. Bez výraznějších změn naopak zůstane zachována úprava rodinného práva a oblast práva smluvního.

DOPADY NOVÉHO OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU NA POSKYTOVÁNÍ ZDRAVOTNÍCH SLUŽEB

Mezi významnější změny, které NOZ přináší pro poskytovatele zdravotních služeb, můžeme zařadit především:

- **zakotvení smlouvy o péči o zdraví** jako zvláštního smluvního typu upravujícího vztah poskytovatele zdravotních služeb a pacienta;
- **smluvní odpovědnost poskytovatelů zdravotních služeb v případě pochybení (včetně postupu non-lege artis)**.

Další legislativní vývoj pro Vás budeme podrobně sledovat a o jednotlivých oblastech dotčených rekodifikací soukromého práva s přehledem nejdůležitějších změn v oblasti poskytování zdravotních služeb, ale rovněž v oblasti právního postavení lékařů jako fyzických osob či fungování lékařských ordinací, bychom si Vás dovolili blíže informovat v průběhu následujících měsíců.

Děkujeme Vám za Vaše ohlasy a podněty k naší činnosti.

S úctou a pozdravem
Pracovní skupina OSDA